

การจัดการมาตรการทางการค้าของอาเซียน ในยุค AEC

นับถอยหลังเหลือเวลาอีกเพียงไม่ถึง 3 ปีที่อาเซียนจะก้าวเข้าสู่การเป็น “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า “AEC” ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนตั้งเป้าหมายไว้ว่า การนำเข้าและส่งออก ไม่ว่าจะเป็นสินค้าและวัตถุดิบ ตลอดจนจนถึงการค้าบริการ การลงทุน เงินทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือระหว่างประเทศ สมาชิกทั้งหมดจะเสรีมากขึ้น เพื่อให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

อาเซียนมีความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน หรือ ASEAN Trade in Goods Agreement (ATIGA) ไว้เป็นข้อผูกพันของประเทศสมาชิกที่จะต้องลดและยกเลิกการใช้ “มาตรการทางการค้า” ที่มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างกันในกลุ่ม โดยมาตรการทางการค้า ในที่นี้หมายถึง มาตรการ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของภาครัฐ ที่มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- มาตรการทางภาษีศุลกากร (Tariffs) : สมาชิกอาเซียนจะต้องยกเลิกการเรียกเก็บภาษีนำเข้ากับสินค้าของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น เมื่อสินค้านั้นผลิตได้ตามเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียน นับจนถึงเวลานี้ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ได้ยกเลิกภาษีนำเข้าสินค้าจากอาเซียนแล้วตั้งแต่ปี 2553 สำหรับประเทศสมาชิกกลุ่ม CLMV คือ กัมพูชา เมียนมาร์ ลาว และเวียดนาม จะต้องยกเลิกภาษีนำเข้าสินค้าทั้งหมดภายในปี 2558
- มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non Tariff Measures) ความตกลง ATIGA ห้ามการใช้มาตรการที่เป็นอุปสรรคทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการนำเข้าและส่งออกระหว่างกันในอาเซียน และยอมรับให้ใช้เฉพาะมาตรการที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก เช่น ให้ใช้เฉพาะมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตคน สัตว์ พืช อาหาร โดยมีหลักการทางวิทยาศาสตร์รองรับ เป็นต้น

เมื่อยกเลิกภาษีนำเข้าสินค้าในอาเซียน มีแนวโน้มที่หลายประเทศจะนำมาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีมาใช้หลายรูปแบบขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยต่อการบริโภคอย่างแท้จริง หรือมีเป้าหมายแอบแฝงเพื่อปกป้องตลาดภายในประเทศก็ตาม แต่ต้องยอมรับว่ามาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีเหล่านี้ มีผลกระทบต่อการค้า มากกว่าการเก็บภาษีนำเข้าเสียอีก

เมื่อเป็นเช่นนี้อาเซียนจะอย่างไร เพื่อที่จะให้การค้าสินค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะมีการเคลื่อนย้ายสินค้านี้ระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรีโดยแท้จริง

อาเซียนใช้ข้อผูกพันภายใต้ความตกลง ATIGA และ AEC Blueprint เป็นกฎเกณฑ์หลักในการยกเลิกมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า ซึ่งกำหนดไว้ว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องไม่ใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีที่เป็น

อุปสรรคต่อการค้าระหว่างสมาชิก โดยต้องทบทวนมาตรการที่มีใช้ภาษีของตนเองว่ามีมาตรการใดที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดภายในหรือไม่ เช่น มีการใช้มาตรการจำกัดปริมาณ มาตรการโควตาในรูปแบบต่างๆ หรือ มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าต่างๆ เป็นต้น และให้ทบทวนหรือยกเลิกมาตรการนั้น รวมถึงเปิดให้ประเทศสมาชิกอื่นสามารถตรวจสอบได้ด้วย

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ยกเลิกมาตรการทางการค้าที่เป็นข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดแล้วตั้งแต่ปี 2553 โดยในส่วนของไทยได้ยกเลิกมาตรการโควตาภาษีสินค้าเกษตร 23 รายการที่ไทยมีข้อสงวนไว้ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก โดยเปิดตลาดให้กับอาเซียนตั้งแต่ปี 2553 ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กากถั่วเหลือง หอมหัวใหญ่ กระเทียม ไหมดิบ น้ำมันปาล์ม เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ ลำไยแห้ง มันฝรั่ง ไบยาสูบ น้ำตาล น้ำมันถั่วเหลือง พริกไทย ถั่วเหลือง ข้าว เนื้อมะพร้าวแห้ง มะพร้าว น้ำมันมะพร้าว ชา เมล็ดกาแฟ กาแฟสำเร็จรูป น้ำมันดิบ/นมปรุงแต่ง และนมผงขาดมันเนย ขณะนี้เหลือเพียงเวียตนามที่จะต้องยกเลิกการใช้มาตรการโควตาภาษีกับสินค้า 4 รายการ คือ น้ำตาล ไบยาสูบ เกลือ และไข่ ให้แล้วเสร็จภายในปี 2558

ความตกลง ATIGA ยังกำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องแจ้งให้ประเทศสมาชิกอื่นรู้เมื่อมีการนำมาตรการทางการค้าใดๆ มาใช้ เพื่อความโปร่งใส และจะต้องปรับปรุงฐานข้อมูลมาตรการทางการค้าของตนเองให้เป็นปัจจุบัน และจัดจำแนกมาตรการทางการค้าให้เป็นไปตามหลักสากล โดยใช้ระบบการจัดจำแนกของ UNCTAD มาเป็นต้นแบบการจัดระบบมาตรการทางการค้าของอาเซียน ซึ่งฐานข้อมูลนี้จะเผยแพร่อยู่บนเว็บไซต์ของสำนักเลขาธิการอาเซียน และในอนาคต อาเซียนจะมีระบบคลังข้อมูลทางการค้า (ASEAN Trade Repository) ซึ่งจะรวบรวมมาตรการทางการค้าทั้งหมด ทั้งที่เป็นมาตรการภาษีและที่ไม่มีภาษี รวมถึงกว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของประเทศสมาชิกทุกประเทศเข้าไว้เป็นแหล่งเดียวกัน โดยขณะนี้ทุกประเทศกำลังเร่งดำเนินการจัดทำระบบคลังข้อมูลทางการค้าภายในของตนเอง ก่อนที่จะเชื่อมโยงกันทั้งหมดเพื่อเป็นระบบคลังข้อมูลการค้าอาเซียนภายในปี 2558

นอกเหนือไปจากข้อกำหนดตามแผน AEC Blueprint และความตกลง ATIGA ในการจัดทำข้อมูลทางการค้าของอาเซียนให้เป็นระบบแล้ว อาเซียนกำหนดให้เรื่องการจัดการด้านมาตรการทางการค้าจะต้องทำงานเชื่อมโยงกันทั้งในระดับภูมิภาคและภายในประเทศ โดยภายใต้แผนการดำเนินการด้านมาตรการทางที่มีใช้ภาษีของอาเซียน กำหนดให้ทุกประเทศจะต้องจัดตั้งหน่วยงานกลาง หรือคณะกรรมการรับผิดชอบเฉพาะด้านมาตรการที่มีใช้ภาษีในแต่ละประเทศ ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางการค้าของประเทศ รวมทั้งทบทวนและปรับปรุงมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลง ATIGA และให้มีกลไกการรายงานผลไปยังคณะกรรมการประสานงานการดำเนินการภายใต้ความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (CCA) ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศทำหน้าที่ติดตามการดำเนินการด้านการค้าสินค้าของอาเซียน กล่าวคือ เมื่อมีการร้องเรียนจาก

ประเทศสมาชิกอาเซียนหนึ่ง ว่ามาตรการทางการค้าของอีกประเทศหนึ่งหรือประเทศอื่นๆ ไม่สอดคล้องกับความตกลง ATIGA หรือเป็นอุปสรรคต่อการค้าของประเทศใดหรือหลายประเทศ คณะกรรมการหรือหน่วยงานดังกล่าวนี้ จะต้องทบทวนหรือหาแนวทางปรับปรุงมาตรการการค้านั้น หรือแม้แต่พิจารณายกเลิกการใช้มาตรการนั้น แต่หากประเทศสมาชิกที่ได้รับการร้องเรียนไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับความตกลง ประเทศสมาชิกที่เสียหายมีสิทธิที่จะฟ้องร้อง โดยใช้กลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียนได้

ล่าสุดอาเซียนได้รวบรวมข้อร้องเรียนเกี่ยวกับมาตรการทางการค้าที่ประเทศสมาชิกต่างๆ พบว่าเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการค้า ทั้งที่มีการร้องเรียนโดยภาคเอกชนและโดยภาครัฐของประเทศสมาชิก เพื่อให้ประเทศสมาชิกหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนเหล่านั้นโดยเร็ว ขณะนี้มีข้อร้องเรียนกว่า 65 เรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับการขออนุญาตนำเข้า ขั้นตอนการตรวจสอบมาตรฐาน และข้อจำกัดการนำเข้าต่างๆ ซึ่งข้อร้องเรียนเหล่านี้จะไปเผยแพร่ไว้ที่เว็บไซต์ของสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาโดยประเทศสมาชิก

การดำเนินการที่กล่าวมานี้ มีวัตถุประสงค์หลักคือ การสร้าง “ความโปร่งใส” และการกระตุ้นเตือนให้ประเทศสมาชิก “ยึดมั่นในกฎกติกา” เพื่อให้อาเซียนเป็นประชาคมเศรษฐกิจที่มีกฎเกณฑ์และมีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้ประกอบการค้าในอาเซียน รวมถึงประเทศคู่ค้านอกกลุ่มอาเซียนด้วย

*****

ส่วน AFTA Unit
สำนักอาเซียน
กันยายน 2556